

Sbírka soudních rozhodnutí

POSUDEK 3/15 SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)
14. února 2017

„Posudek vydaný na základě čl. 218 odst. 11 SFEU — Marrákešská smlouva o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým osobám či osobám s jinými poruchami čtení — Článek 3 SFEU — Výlučná vnější pravomoc Evropské unie — Článek 207 SFEU — Společná obchodní politika — Obchodní aspekty duševního vlastnictví — Mezinárodní smlouva, která může ovlivnit společná pravidla či změnit jejich působnost — Směrnice 2001/29/ES — Článek 5 odst. 3 písm. b) a odst. 4 — Výjimky a omezení ve prospěch osob zdravotně postižených“

V řízení o posudku 3/15,

jehož předmětem je žádost o posudek na základě čl. 218 odst. 11 SFEU, podaná dne 11. srpna 2015 Evropskou komisí,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení K. Lenaerts, předseda, A. Tizzano, místopředseda, M. Ilešič, L. Bay Larsen (zpravodaj), T. von Danwitz a A. Prechal, předsedové senátů, J.-C. Bonichot, A. Arabadžev, C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, E. Jarašiūnas, C. G. Fernlund, C. Vajda a S. Rodin, soudci,

generální advokát: N. Wahl,

vedoucí soudní kanceláře: L. Hewlett, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 7. června 2016,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Evropskou komisi B. Hartmannem, F. Castillem de la Torre a J. Samnadda, jako zmocněnci,
- za českou vládu O. Švábem, M. Smolkem, E. Rufferem a J. Vláčilem, jako zmocněnci,
- za francouzskou vládu D. Segoinem, F.-X. Bréchetem, D. Colasem a G. de Berguesem, jako zmocněnci,
- za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s S. Fiorentinem, avvocato dello Stato,
- za litevskou vládu D. Kriaučiūnasem a R. Dzikovičem, jako zmocněnci,
- za maďarskou vládu M. Fehérem, G. Koósem a M. Bórou, jako zmocněnci,
- za rumunskou vládu R. Raduem, A. Voicu, R. Mangu a E. Gane, jako zmocněnci,
- za finskou vládu J. Heliskoskim, jako zmocněncem,

- za vládu Spojeného království M. Holtem a V. Kaye, jako zmocněnci, ve spolupráci s R. Palmerem, barrister,
- za Evropský parlament A. Neergaardem, D. Warinem a A. Auersperger Matičem, jako zmocněnci,
- za Radu Evropské unie F. Florindo Gijónem a M. Balta, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 8. září 2016,

vydává tento

Posudek Žádost o posudek předložená Evropskou komisí Soudnímu dvoru zní následovně:

„Má Evropská unie výlučnou pravomoc uzavřít Marrákešskou smlouvu o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým osobám či osobám s jinými poruchami čtení tištěného textu?“

Právní rámec

Úmluva Organizace spojených národů o právech osob se zdravotním postižením

2. Článek 30 odst. 1 Úmluvy Organizace spojených národů o právech osob se zdravotním postižením, která byla jménem Evropského společenství schválena rozhodnutím Rady 2010/48/ES ze dne 26. listopadu 2009 (Úř. věst. 2010, L 23, s. 35, dále jen „Úmluva OSN“), stanoví:

„Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, uznávají právo osob se zdravotním postižením účastnit se kulturního života společnosti na rovnoprávném základě s ostatními a přijmou veškerá odpovídající opatření, aby osoby se zdravotním postižením:

- a) měly přístup ke kulturním materiálům v přístupných formátech;

[...]“

Směrnice 2001/29/ES

3. Body 1, 4, 6, 7, 9, 21 a 31 odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. 2001, L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, s. 230) zní:

„(1) Smlouva stanoví vytvoření vnitřního trhu a zavedení systému zabraňujícího narušování hospodářské soutěže na vnitřním trhu. Harmonizace právních předpisů členských států týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících přispívá k dosažení těchto cílů.

[...]

- (4) Větší právní jistota a vysoká úroveň ochrany duševního vlastnictví poskytovaná harmonizovaným právním rámcem týkajícím se autorského práva a práv s ním souvisejících podpoří podstatně investice do tvůrčí a inovační činnosti [...]

[...]

(6) Bez harmonizace na úrovni Společenství by činnost v oblasti právních předpisů zahájená v mnoha členských státech [zákonodárná činnost již zahájená v řadě členských států] za účelem přizpůsobení těchto předpisů technologickému pokroku mohla vyústit ve značné rozdíly v ochraně a tím v omezení volného pohybu služeb a výrobků zahrnujících [prvky chráněné jako] duševní vlastnictví nebo na duševním vlastnictví [na takových prvcích] založených, což by vedlo k opětovnému rozčlenění vnitřního trhu a neslučitelnosti právních předpisů. [...]

(7) Právní rámec Společenství na ochranu autorského práva a práv s ním souvisejících musí být proto rovněž v nezbytné míře přizpůsoben a doplněn pro hladké fungování vnitřního trhu. Za tímto účelem je třeba přizpůsobit ty vnitrostátní právní předpisy týkající se autorského práva a práv s ním souvisejících, které se v jednotlivých členských státech výrazně liší nebo které jsou příčinou [právní] nejistoty bránící hladkému fungování vnitřního trhu a náležitému rozvoji informační společnosti v Evropě, a je třeba vyloučit, aby členské státy neslučitelným způsobem reagovaly na technologický rozvoj, přičemž není třeba odstranit rozdíly, které fungování vnitřního trhu neovlivňují nepříznivě, nebo jim bránit.

[...]

(9) Jakákoliv harmonizace autorského práva a práv s ním souvisejících musí vycházet z vysoké úrovně ochrany, jelikož taková práva jsou pro duševní výtvořiny zásadní. [...]

[...]

(21) Tato směrnice by měla vymezit působnost úkonů, na které se vztahuje právo na rozmnožování, a to s ohledem na různé příjemce [oprávněné osoby]. Toto vymezení by mělo být v souladu s *acquis communautaire*. Pro zajištění právní jistoty na vnitřním trhu je třeba širokého vymezení těchto úkonů.

[...]

(31) Mezi různými skupinami nositelů práv stejně jako mezi různými kategoriemi nositelů práv a uživatelů chráněných předmětů ochrany [uživatelů předmětů ochrany] musí být zajištěna přiměřená rovnováha práv a zájmů. [...] Stávající rozdíly ve výjimkách a omezeních určitých omezených úkonů mají přímé záporné účinky na fungování vnitřního trhu v oblasti autorského práva a práv s ním souvisejících. [...] Pro zajištění náležitého fungování vnitřního trhu je třeba takové výjimky a omezení vymezit více harmonickým způsobem. Míra harmonizace by měla vycházet z dopadu těchto výjimek a omezení na hladké fungování vnitřního trhu.“

4. Podle článku 2 této směrnice stanoví členské státy pro autory výlučné právo udělit svolení nebo zakázat přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé rozmnožování jejich děl jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech.

5. Článek 3 odst. 1 této směrnice stanoví:

„Členské státy poskytnou autorům výlučné právo udělit svolení nebo zakázat jakékoliv sdělení jejich děl veřejnosti po drátě nebo bezdrátově včetně zpřístupnění jejich děl veřejnosti takovým způsobem, že každý jednotlivec ze strany veřejnosti má [může mít] k těmto dílům přístup z místa a v době, které si zvolí.“

6. Článek 4 odst. 1 této směrnice stanoví:

„Členské státy stanoví pro autory u originálů jejich děl nebo jejich rozmnoženin výlučné právo udělit svolení nebo zakázat jakoukoliv formu veřejného rozšiřování prodejem nebo jiným způsobem.“

7. Článek 5 odst. 3 až 5 směrnice 2001/29 stanoví:

„3. členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení práv podle článků 2 a 3 v těchto případech:

[...]

b) užití ve prospěch osob zdravotně postižených, přičemž toto využití se přímo týká uvedeného postižení a je nekomerční povahy, a to v rozsahu vyžadovaném dotyčným postižením;

[...]

4. Pokud mohou členské státy stanovit výjimku nebo omezení týkající se práva na rozmnožování podle odstavců 2 a 3, mohou podobně stanovit výjimku nebo omezení týkající se práva na rozšiřování uvedeného v článku 4, a to v rozsahu opodstatněném účelem povoleného rozmnožování.

5. Výjimky a omezení stanovené v odstavcích 1, 2, 3 a 4 mohou být použity pouze ve zvláštních případech, které nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla nebo jiného předmětu ochrany a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv [a nezpůsobují neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům nositele práv].“

Kontext žádosti o posudek

Marrákešská smlouva

8. V preambuli Marrákešské smlouvy o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým osobám či osobám s jinými poruchami čtení (dále jen „Marrákešská smlouva“) se uvádí:

„Smluvní strany

[(1)] majíce na zřeteli zásady nediskriminace, rovných příležitostí, přístupu a plného a účinného zapojení a začlenění do společnosti, které byly vyhlášeny ve Všeobecné deklaraci lidských práv a svobod a [Úmluvě OSN],

[(2)] majíce na paměti problémy, které ohrožují celkový rozvoj osob se zrakovým postižením nebo jinými poruchami čtení, které omezují jejich svobodu projevu, včetně svobody vyhledávat, přijímat a sdělovat rovnocenně s ostatními osobami informace a myšlenky všeho druhu, mimo jiné i prostřednictvím všech forem komunikace jejich volby, a které omezují jejich právo na vzdělání a možnost provádět výzkum,

[(3)] zdůrazňující, jaký význam má ochrana autorského práva jako pobídka k inovacím a odměna za literární a umělecké výtvoř, jakož i zlepšení příležitostí pro každého, včetně osob se zrakovým postižením nebo jinými poruchami čtení, pro účast na kulturním životě společnosti, pro možnost mít radost z umění a podíl na vědeckém pokroku a jeho výhodách,

[(4)] majíce na vědomí překážky, které osobám se zrakovým postižením nebo s jinými poruchami čtení ztěžují přístup k publikovaným dílům v souvislosti s docílením rovných příležitostí, a nutnost zvýšit počet děl v přístupném formátu a zlepšit rozšíření těchto děl,

[(5)] zohledňující, že většina osob se zrakovým postižením nebo jinými poruchami čtení žije v rozvojových a nejméně rozvinutých zemích,

[...]

- [(7)] uznávajíce, že mnoho členských států sice ve svých vnitrostátních právních předpisech o autorských právech stanovilo omezení a výjimky ve prospěch osob se zrakovým postižením nebo jinými poruchami čtení, přesto však stále ještě existuje nedostatek kopií v přístupném formátu pro tyto osoby, a že je zapotřebí značných zdrojů, aby se tato díla dotčeným osobám zpřístupnila, přičemž nedostatek možností pro přeshraniční výměnu kopií v přístupném formátu jejich dostupnost dvojnásobně ztěžuje [vede ke zdvojování těchto snah],
- [(8)] uznávajíce jak význam úlohy nositelů práv při zpřístupňování jejich děl osobám se zrakovým postižením nebo jinými poruchami čtení, tak význam [stanovení] vhodných omezení a výjimek pro zpřístupnění děl těmto osobám, zejména v případě, kdy trh není schopen takový přístup poskytnout,
- [(9)] uznávajíce nutnost zachovat rovnováhu mezi účinnou ochranou autorských práv a zájmem širší veřejnosti, zejména na vzdělávání, vědeckém výzkumu a na přístupu k informacím, a skutečnost, že tato rovnováha musí ve prospěch osob se zrakovým postižením nebo jinými poruchami čtení usnadnit účinný a včasný přístup k dílům,
- [(10)] potvrzující závazky smluvních stran, které vyplývají ze stávajících mezinárodních smluv o ochraně autorských práv, a význam a flexibilitu třístupňového testu pro omezení a výjimky stanovené[ho] v čl. 9 odst. 2 Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl a v jiných mezinárodních dokumentech,
- [...]
- [(12)] uznávajíce význam mezinárodního systému autorských práv a přejíce si harmonizovat omezení a výjimky s cílem usnadnit osobám se zrakovým postižením nebo jinými poruchami čtení přístup k těmto dílům a jejich používání,
- [...]“

9. Článek 1 této smlouvy stanoví:

„Žádné ustanovení této smlouvy neruší závazky [nezakládá odchylku od závazků], které smluvní strany přijaly navzájem podle veškerých jiných smluv, ani se nedotýká žádných práv, které mají smluvní strany podle veškerých jiných smluv.“

10. Článek 2 této smlouvy stanoví:

„Pro účely této smlouvy:

- a) ‚díly‘ se rozumí literární a umělecká díla ve smyslu čl. 2 odst. 1 Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl ve formě textu, písemných děl a/nebo souvisejících ilustrací, ať již byly publikované nebo jinak sdělené veřejnosti v jakémkoli médiu [...];
- b) ‚kopií v přístupném formátu‘ se rozumí kopie díla, která byla zhotovená odlišným způsobem nebo v odlišné formě a která umožňuje dotčené osobě přístup k dílu, přičemž tento přístup je pro danou osobu stejně možný a pohodlný jako pro osoby bez zrakového postižení nebo jiných poruch čtení. Kopie v přístupném formátu smějí používat výhradně dotčené osoby a musí být dodržena nedotknutelnost originálu, přičemž se řádně zohlední změny, které jsou nutné pro zpřístupnění díla v odlišném formátu, jakož i potřeby dotčených osob spojené s dostupností;

- c) ‚schváleným subjektem‘ se rozumí subjekt, který byl vládou schválen nebo uznán, aby na neziskovém základě poskytoval dotčeným osobám vzdělávání, instruktážní výuku, adaptivní četbu nebo přístup k informacím. Patří k nim i vládní instituce nebo neziskové organizace, které stejné služby poskytují dotčeným osobám jako jednu ze svých hlavních činností nebo institucionálních povinností [...]

Schválený subjekt stanoví své vlastní postupy a řídí se jimi:

- i) aby se zajistilo, že osoby, kterým poskytuje služby, jsou dotčené osoby;
- ii) aby se šíření a zpřístupnění kopií v přístupném formátu omezilo pouze na dotčené osoby a/nebo schválené subjekty;
- iii) aby se zabránilo reprodukcí, šíření a zpřístupňování nedovolených kopií a
- iv) aby se s těmito kopiemi vždy řádně zacházelo a vedly se o tom příslušné záznamy a aby se zároveň ochránilo soukromí dotčených osob v souladu s článkem 8.“

11. Článek 4 odst. 1 této smlouvy stanoví:

„a) Smluvní strany stanoví ve svých vnitrostátních právních předpisech o autorských právech omezení či výjimku z práva na rozmnožování, práva na rozšiřování a práva zpřístupnění veřejnosti, jak stanoví smlouva WIPO o právu autorském (smlouva WCT), s cílem usnadnit dotčeným osobám dostupnost kopií děl v přístupném formátu. [...]

b) Smluvní strany mohou rovněž stanovit omezení nebo výjimku z práva na veřejné provozování a provádění, aby se pro dotčené osoby usnadnil přístup k dílům.“

12. V článku 4 odst. 2 Marrákešské smlouvy je upřesněno, že smluvní strana může požadavky čl. 4 odst. 1 této smlouvy splnit tím, že ve svých vnitrostátních právních předpisech stanoví výjimku nebo omezení vykazující jisté znaky podrobně stanovené v prvně uvedeném ustanovení.

13. Článek 4 odst. 3 až 5 této smlouvy stanoví:

„3. Smluvní strana může splnit požadavky čl. 4 odst. 1 tím, že ve svých vnitrostátních právních předpisech o autorském právu stanoví další omezení nebo výjimky podle článků 10 a 11 [...].

4. Smluvní strany mohou omezit omezení nebo výjimky podle tohoto článku na díla, která dotčené osoby nemohou na trhu komerčně získat v konkrétním přístupném formátu za přiměřených podmínek. [...]

5. Je na vnitrostátních právních předpisech, aby určily, zda omezení nebo výjimky podle tohoto článku budou předmětem odměňování.“

14. Článek 5 této smlouvy stanoví:

„1. Pokud byla kopie v přístupném formátu vyrobena podle ustanovení o omezení nebo výjimce nebo ze zákona, smluvní strany stanoví, že tuto kopii v přístupném formátu může schválený subjekt šířit nebo zpřístupnit dotčené osobě nebo schválenému subjektu jiné smluvní strany [...]

2. Smluvní strana může splnit požadavky čl. 5 odst. 1 tím, že ve svých vnitrostátních právních předpisech o autorském právu stanoví omezení nebo výjimku, podle které platí:

- a) schváleným subjektům je povoleno, bez souhlasu nositele autorských práv, šířit či zpřístupnit schválenému subjektu jiné smluvní strany kopie v přístupném formátu pro výhradní použití dotčené osoby a
- b) schváleným subjektům je povoleno, bez souhlasu nositele autorských práv a podle čl. 2 písm. c), šířit nebo zpřístupnit kopie v přístupném formátu dotčené osobě jiné smluvní strany;

za předpokladu, že před tím, než byly kopie šířeny či zpřístupněny, původní schválený subjekt nevěděl nebo neměl dostatečné důvody k tomu domnívat se, že kopii v přístupném formátu použijí jiné než dotčené osoby [...]

[...]

4.

- a) Obdrží-li schválený subjekt smluvní strany kopie v přístupném formátu podle čl. 5 odst. 1 a nemá-li tato smluvní strana povinnosti podle článku 9 Bernské úmluvy, zajistí v souladu s právním systémem své země a se svými postupy, aby byly kopie v přístupném formátu rozmnožovány, šířeny či zpřístupňovány pouze ve prospěch dotčených osob v rámci jurisdikce této smluvní strany.
- b) Šíření a zpřístupňování kopií v přístupném formátu schváleným subjektem podle čl. 5 odst. 1 probíhá pouze v rámci této jurisdikce, ledaže je smluvní strana smluvní stranou smlouvy WIPO o právu autorském nebo jinak při provádění této smlouvy omezuje omezení a výjimky z práva na rozšiřování a práva na zpřístupňování veřejnosti na určité zvláštní případy, které nejsou v rozporu s obvyklým využíváním díla ani nezpůsobují neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům nositele autorských práv [...]

[...]“

15. Článek 6 Marrákešské smlouvy stanoví:

„V míře, v které vnitrostátní právo smluvní strany dotčené osobě, osobě, která jedná jejím jménem, nebo schválenému subjektu dovoluje pořizovat kopie díla v přístupném formátu, jim vnitrostátní právo smluvní strany rovněž dovolí dovážet ve prospěch dotčených osob kopie v přístupném formátu, a to bez souhlasu nositele autorských práv.“

16. Článek 9 odst. 1 a 2 této smlouvy stanoví:

„1. Smluvní strany se snaží podporovat přeshraniční výměnu kopií v přístupném formátu tím, že podpoří dobrovolné sdílení informací, aby se schválené subjekty mohly navzájem lépe kontaktovat. Mezinárodní kancelář WIPO zřídí pro tento účel kontaktní místo pro přístup k informacím.“

2. Smluvní strany se zavazují, že pomohou svým schváleným subjektům zapojeným do činností podle článku 5 zpřístupnit informace týkající se jejich postupů podle čl. 2 písm. c), a to jak prostřednictvím sdílení informací mezi schválenými subjekty, tak i prostřednictvím poskytování informací zúčastněným stranám a případně veřejnosti o svých politikách a postupech, včetně informací o přeshraniční výměně kopií v přístupném formátu.“

17. Článek 11 této smlouvy stanoví:

„Při přijímání opatření potřebných k zajištění použití této smlouvy může smluvní strana požívat práva a musí plnit povinnosti, které má tato smluvní strana podle Bernské úmluvy, Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví a smlouvy WIPO o právu autorském, včetně interpretačních dohod tak, aby:

- a) v souladu s čl. 9 odst. 2 Bernské úmluvy mohla smluvní strana povolit rozmnožování děl v určitých zvláštních případech, za předpokladu, že toto rozmnožování není v rozporu s obvyklým využíváním díla a nezpůsobuje neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům nositele autorských práv;
- b) v souladu s článkem 13 Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví mohla smluvní strana omezit omezení nebo výjimky z výlučného práva na určité zvláštní případy, které nejsou v rozporu s obvyklým využíváním díla a nezpůsobují neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům nositele autorských práv;
- c) v souladu s čl. 10 odst. 1 smlouvy WIPO o právu autorském mohla smluvní strana stanovit omezení nebo výjimky z práv přiznaných autorům podle smlouvy WIPO o právu autorském v určitých zvláštních případech, které nejsou v rozporu s obvyklým využíváním díla a nezpůsobují neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům autora;
- d) v souladu s čl. 10 odst. 2 smlouvy WIPO o právu autorském mohla smluvní strana při uplatňování Bernské úmluvy omezit omezení nebo výjimky z práv na určité zvláštní případy, které nejsou v rozporu s obvyklým využíváním díla a nezpůsobují neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům autora.“

18. Článek 12 této smlouvy stanoví:

„1. Smluvní strany uznávají, že smluvní strana může ve svém vnitrostátním právu ve prospěch dotčených osob zavést i další omezení a výjimky související s autorským právem, které nejsou uvedeny v této smlouvě, a to s ohledem na ekonomickou situaci smluvní strany a její společenské a kulturní potřeby v souladu s mezinárodními právy a povinnostmi závaznými pro smluvní stranu a v případě, že se jedná o nejméně rozvinutou zemi, také s ohledem na její zvláštní potřeby, zejména její mezinárodní práva, povinnosti a související flexibilitu.

2. Ustanoveními této smlouvy nejsou dotčena jiná omezení a výjimky pro osoby se zdravotním postižením stanovená ve vnitrostátním právu.“

Geneze smlouvy, o jejímž uzavření se uvažuje

19. Dne 26. listopadu 2012 přijala Rada Evropské unie rozhodnutí, kterým zmocnila Komisi, aby se jménem Unie účastnila jednání na půdě Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) o případné mezinárodní smlouvě zavádějící omezení a výjimky z autorského práva ve prospěch nevidomých a zrakově postižených osob či osob s jinými poruchami čtení (dále jen „dotčené osoby“).
20. Tato jednání byla úspěšně završena na diplomatické konferenci konané v Marrákeši (Maroko) od 17. do 28. června 2013 přijetím Marrákešské smlouvy dne 27. června 2013.
21. Rada schválila podpis této smlouvy jménem Unie rozhodnutím Rady 2014/221/EU ze dne 14. dubna 2014 (Úř. věst. 2014, L 115, s. 1). Toto rozhodnutí odkazovalo na článek 114 SFEU i článek 207 SFEU.

22. Dne 21. října 2014 přijala Komise návrh rozhodnutí o uzavření Marrákešské smlouvy jménem Unie, v němž byla jako právní základ uvedena stejná ustanovení. Tento návrh v Radě nezískal potřebnou většinu.

Posouzení Komise obsažená v její žádosti o posudek

23. Komise tvrdí, že by uzavření Marrákešské smlouvy mělo být založeno na článku 114 SFEU, a to z důvodu harmonizujícího účinku této smlouvy na právní předpisy členských států, a zároveň na článku 207 SFEU, aby byla zahrnuta výměna kopií v přístupném formátu se třetími zeměmi. Za tohoto předpokladu má podle ní Unie na základě čl. 3 odst. 1 a 2 SFEU výlučnou pravomoc k uzavření této smlouvy.
24. Podpůrně Komise uvádí, že tato smlouva musí být uzavřena na základě samotného článku 207 SFEU a že Unie má podle čl. 3 odst. 1 SFEU v tomto ohledu výlučnou pravomoc.

K článku 3 odst. 1 SFEU

25. Komise připomíná, že Unie má na základě čl. 3 odst. 1 SFEU výlučnou pravomoc v oblasti společné obchodní politiky, včetně obchodních aspektů duševního vlastnictví.
26. Posledně uvedený pojem se podle ní vztahuje na celek Marrákešské smlouvy, nebo přinejmenším na její články 5 a 6 a na ty aspekty ostatních článků této smlouvy, které s těmito články 5 a 6 souvisejí.
27. Komise v tomto ohledu uvádí – s poukazem na rozsudek ze dne 18. července 2013, Daiichi Sankyo a Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520) – že pouze ty z norem přijatých Uníí v oblasti duševního vlastnictví, které vykazují zvláštní spojitost s mezinárodním obchodem, mohou spadat pod pojem „obchodní aspekty duševního vlastnictví“ ve smyslu článku 207 SFEU.
28. Tento pojem podle Komise nezahrnuje jen dohody spjaté se Světovou obchodní organizací (WTO). Z judikatury Soudního dvora totiž vyplývá, že mezinárodní smlouva, která s sebou přináší harmonizaci systémů ochrany duševního vlastnictví, musí být obecně podřazena pod společnou obchodní politiku, je-li cílem takové smlouvy podpora obchodu.
29. Komise uvádí, že v projednávané věci sice články 4 až 6 a 9 Marrákešské smlouvy upravují sbližování právních předpisů smluvních stran, avšak primárním cílem této smlouvy není harmonizace těchto právních předpisů, nýbrž usnadnění přeshraniční výměny kopií v přístupném formátu prostřednictvím této harmonizace, a to i mezi Uníí a třetími zeměmi, jak se uvádí mimo jiné v preambuli této smlouvy a v jejím článku 9. Stanovení těchto mezinárodních norem v oblasti duševního vlastnictví se tedy podle ní jeví jako pouhý prostředek k dosažení cíle liberalizace mezinárodního obchodu.
30. Skutečnost, že se Marrákešská smlouva vztahuje pouze na kopie v přístupném formátu vyráběné na neziskovém základě, je podle Komise nepodstatná, neboť zaprvé toto specifikum nevylučuje existenci odměny na pokrytí vynaložených nákladů a zadruhé se článek 207 SFEU použije i tehdy, jsou-li zboží a služby dodávány na neziskovém základě. V tomto ohledu je podle ní relevantní, že se výjimka či omezení podle čl. 5 odst. 3 písm. b) směrnice 2001/29 vztahuje i na neziskové činnosti. Systém zavedený touto smlouvou se mimoto může prolínat s komerčními činnostmi, jejichž předmětem je zpřístupňování a výměna kopií v přístupném formátu.

31. Stejně tak podle Komise nemůže obstát argument, že hlavní cíl této smlouvy je sociální či humanitární, neboť z posudku 1/78 (Mezinárodní dohoda o přírodním kaučuku) ze dne 4. října 1979 (EU:C:1979:224) a z rozsudku ze dne 17. října 1995, Werner (C-70/94, EU:C:1995:328), vyplývá, že společná obchodní politika nemůže být předmětem restriktivního výkladu, který by vylučoval opatření určená na specifické cíle.

K článku 3 odst. 2 SFEU

32. Komise tvrdí, že pro případ, že by za vhodný právní základ ke schválení celé Marrákešské smlouvy nebo její části bylo považováno jiné ustanovení než článek 207 SFEU, je Unie nadána výlučnou pravomocí podle čl. 3 odst. 2 SFEU, který mimo jiné stanoví, že ve výlučné pravomoci Unie je uzavření mezinárodní smlouvy, pokud její uzavření může ovlivnit společná pravidla Unie či změnit jejich působnost.
33. Komise sice tvrdí, že správným právním základem je článek 114 SFEU, a nikoli článek 19 SFEU, uvádí však, že určení právního základu je každopádně podružné, neboť je nepodstatné pro zjištění, zda jsou mezinárodní smlouvou dotčena společná pravidla Unie.
34. Autorské právo a práva s ním související, kterých se Marrákešská smlouva týká, zejména omezení a výjimky z těchto práv, přitom byly podle Komise na unijní úrovni harmonizovány směrnicí 2001/29.
35. Podle Komise zajisté platí, že členské státy mají volnost v tom, zda výjimky a omezení upravené touto směrnicí použijí či nikoli. Avšak prostor pro uvážení, který členskými státy v této souvislosti náleží, je podle ní omezen, neboť zaprvé je výčet výjimek a omezení v článku 5 této směrnice taxativní a zadruhé mohou členské státy tyto výjimky a omezení uplatňovat pouze v mezích stanovených unijním právem.
36. Z toho podle Komise plyne, že se Marrákešská smlouva odchyluje od úpravy autorského práva a práv s ním souvisejících, která byla plně harmonizována směrnicí 2001/29, neboť stanoví povinnou výjimku či omezení pro užití přímo spjaté se zdravotním postižením tam, kde čl. 5 odst. 3 písm. b) této směrnice stanoví v dané oblasti nepovinnou výjimku či omezení.
37. Komise v této souvislosti uvádí, že když se členské státy rozhodují, zda stanoví takovou výjimku nebo omezení, neuplatňují svou „uchovanou“ pravomoc, ale volí možnost „udělenou/schválenou“ unijním právem při dodržení rámce stanoveného unijním právem. Pouhá skutečnost, že členské státy mají jistou svobodu při úpravě určitých aspektů právních předpisů, podle Komise nestačí k tomu, aby bylo možné usuzovat, že vnější pravomoc Unie v této oblasti není výlučná.
38. Komise rovněž poukazuje na to, že uplatnění výjimky či omezení podle Marrákešské smlouvy je na základě článku 11 této smlouvy a na základě čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29 podmíněno dodržením obecné povinnosti, a sice že použití takové výjimky nebo takového omezení nesmí ve svém důsledku narušovat oprávněné zájmy nositele práva nebo být v rozporu s obvyklým používáním jeho díla. Tato povinnost přitom podle ní vyplývá z mezinárodních smluv, jež spadají do výlučné pravomoci Unie.
39. Komise konečně uvádí, že smyslem článků 5 a 6 Marrákešské smlouvy je úprava obchodu mezi členskými státy a že tyto články ovlivňují volný pohyb zboží. Stejně tak článek 7 této smlouvy má podle ní vliv na článek 6 směrnice 2001/29 týkající se právní ochrany technologických prostředků používaných nositeli práv.

Shrnutí vyjádření předložených Soudnímu dvoru

K článku 3 odst. 1 SFEU

40. Česká, francouzská, italská, maďarská, rumunská a finská vláda a vláda Spojeného království mají za to, že Unie nemá výlučnou pravomoc k uzavření Marrákešské smlouvy na základě čl. 3 odst. 1 a článku 207 SFEU.
41. V tomto ohledu zdůrazňují, že z rozsudku ze dne 18. července 2013, Daiichi Sankyo a Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520), vyplývá, že pod pojem „obchodní aspekty duševního vlastnictví“ ve smyslu článku 207 SFEU mohou spadat pouze ty normy, které vykazují zvláštní spojitost s mezinárodním obchodem. Tato spojitost podle nich závisí na tom, zda zamýšlená dohoda svým předmětem a účelem odpovídá společné obchodní politice, přičemž pouhé dopady na mezinárodní obchod samy o sobě nestačí.
42. Předmětem či účelem Marrákešské smlouvy přitom podle nich není liberalizace či podpora mezinárodního obchodu.
43. Zprvce z preambule a z ustanovení této smlouvy vyplývá, že jejím cílem je podpora rovnosti šancí a sociálního začlenění osob zdravotně postižených. Přeshraniční výměna je jen prostředkem k dosažení tohoto cíle či – podle maďarské vlády – vedlejším cílem této smlouvy. Francouzská vláda má navíc za to, že cílem této smlouvy je také rozvojová spolupráce a humanitární pomoc. Harmonizace vnitrostátních právních předpisů podle Marrákešské smlouvy má tedy za cíl zvýšení počtu dostupných kopií v přístupném formátu, a nikoli podporu, usnadnění či úpravu mezinárodního obchodu.
44. Proto se podle francouzské a rumunské vlády a vlády Spojeného království nelze domnívat, že by cílem této smlouvy bylo rozšířit v zájmu podpory mezinárodního obchodu působnost ustanovení podobných unijním ustanovením, jako tomu bylo v případě ustanovení ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 22. října 2013, Komise v. Rada (C-137/12, EU:C:2013:675). Finská vláda a vláda Spojeného království se naproti tomu domnívají, že posudek 2/00 (Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti) ze dne 6. prosince 2001 (EU:C:2001:664) a rozsudek ze dne 8. září 2009, Komise v. Parlament a Rada (C-411/06, EU:C:2009:518), jsou relevantními precedenty, v nichž Soudní dvůr rozhodl, že dohody, o které v těchto věcech šlo a které se týkaly mezinárodního obchodu, nespádají z důvodu svých cílů do společné obchodní politiky.
45. Z druhého podle české, francouzské, italské, maďarské a finské vlády a vlády Spojeného království není výměna, které se Marrákešská smlouva týká, prováděna na komerčním základě, což v souladu s judikaturou Soudního dvora znamená, že nespadá do společné obchodní politiky.
46. Z článku 4 odst. 2 této smlouvy tedy podle nich vyplývá, že výjimka či omezení, jež tato smlouva upravuje, smí být použity pouze na neziskovém základě, a to schváleným subjektem nebo dotčenou osobou či fyzickou osobou jednající jejím jménem. Článek 4 odst. 4 této smlouvy dále smluvním stranám umožňuje, aby výjimku nebo omezení z autorského práva stanovily pouze pro situaci, kdy trh není schopen poskytnout dotčeným osobám možnost získat kopie v přístupném formátu za přiměřenou cenu. Stejně tak platí, že přeshraniční výměna takových kopií, o níž je řeč v Marrákešské smlouvě, může být uskutečňována pouze schváleným subjektem jednajícím na neziskovém základě.
47. Kromě toho je podle francouzské, maďarské, rumunské a finské vlády a vlády Spojeného království rovněž důležité poukázat na skutečnost, že Marrákešská smlouva byla sjednána zejména za tím účelem, aby byly závazky vyplývající z Úmluvy OSN splněny v rámci organizace WIPO, jejíž cíl nesusouví s liberalizací a podporou mezinárodního obchodu.

48. Naproti tomu podle litevské vlády a Parlamentu mají články 5, 6 a 9 této smlouvy a ustanovení, která je provádějí, za cíl podporu, usnadnění a úpravu přeshraničního obchodu, a spadají tedy do společné obchodní politiky, což je oblast patřící do výlučné pravomoci Unie. Totéž uplatňuje vláda Spojeného království jako podpůrné tvrzení.

K článku 3 odst. 2 SFEU

49. Jednotlivé vlády, které Soudnímu dvoru předložily vyjádření, zastávají různé názory na vhodný právní základ k uzavření Marrákešské smlouvy, přičemž francouzská vláda uvádí články 114 a 209 SFEU či podpůrně články 19 a 209 SFEU, maďarská vláda články 4 a 114 SFUE, vláda Spojeného království článek 19 SFEU a finská vláda články 19 a 114 SFEU.

50. Přes tyto rozdíly se česká, francouzská, italská, litevská, rumunská a finská vláda a vláda Spojeného království domnívají, že Unie nemá k uzavření této smlouvy výlučnou pravomoc podle čl. 3 odst. 2 SFEU, neboť tato smlouva nemůže ovlivnit společná pravidla Unie či změnit jejich působnost.

51. V tomto ohledu zdůrazňují, že z judikatury Soudního dvora vyplývá, že jakékoli závěry v tomto ohledu musí vycházet z konkrétní analýzy vztahu mezi zamýšlenou mezinárodní dohodou a platným unijním právem, zejména s přihlédnutím k povaze a obsahu předmětných pravidel.

52. Směrnice 2001/29 přitom podle nich provedla pouze minimální harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících. Touto směrnicí konkrétně nebyla harmonizována omezení a výjimky z těchto práv.

53. V souladu s tím poskytuje čl. 5 odst. 3 písm. b) směrnice 2001/29 členským státům pouze možnost stanovit omezení či výjimku z autorského práva a práv s ním souvisejících ve prospěch osob zdravotně postižených. Členské státy si tedy podle těchto vlád ponechávají svou pravomoc jak na vnitrostátní úrovni, tak i navenek při rozhodování o tom, zda takovou výjimku nebo takové omezení učiní povinným. Podle francouzské a rumunské vlády je tato analýza potvrzena tím, že tato směrnice nevymezuje způsoby uplatňování omezení či výjimky z autorského práva a práv s ním souvisejících ve prospěch osob zdravotně postižených. Vláda Spojeného království nadto uvádí, že mezi Marrákešskou smlouvou a uvedenou směrnicí není dán žádný nesoulad.

54. Na tomto základě francouzská, maďarská a rumunská vláda uvádějí, že z posudku 1/94 (Dohody připojené k Dohodě o WTO) ze dne 15. listopadu 1994 (EU:C:1994:384), vyplývá, že Unie nemůže mezinárodní dohodou uložit povinnost přijmout opatření týkající se omezení či výjimky z autorského práva a práv s ním souvisejících ve prospěch osob zdravotně postižených, mají-li členské státy volnost při stanovení takových opatření na vnitrostátní úrovni.

55. Francouzská vláda se však domnívá, že se situace změnila v návaznosti na žádost – kterou Rada zaslala Komisi dne 19. května 2015 a s níž Komise následně souhlasila – předložit legislativní návrh na zavedení povinného omezení či výjimky podle článku 4 Marrákešské smlouvy do unijního práva. Tato skutečnost je totiž podle ní rozhodná z hlediska judikatury Soudního dvora, podle níž je třeba k určení, zda již unijní pravidla velkou měrou pokrývají určitou oblast, zohlednit mimo jiné perspektivy vývoje unijního práva. Článek 4 této smlouvy proto podle ní spadá do výlučné pravomoci Unie.

56. Tento závěr podle francouzské vlády nezpochybňuje existenci sdílené pravomoci v případě ostatních ustanovení této smlouvy, a to tím spíše že tato ustanovení spadají do oblasti rozvojové spolupráce a humanitární pomoci a dále že podle čl. 4 odst. 4 SFEU nesmí výkon pravomoci Unie v těchto oblastech členským státům bránit ve výkonu jejich souvisejících pravomocí.

57. Česká, italská, maďarská, rumunská a finská vláda a vláda Spojeného království, jakož i Parlament a Rada naproti tomu tvrdí, že žádost Rady uvedená v bodě 55 tohoto posudku ještě sama o sobě nezakládá perspektivu vývoje unijního práva, jež musí být zohledněna při posuzování existence výlučné pravomoci Unie v oblasti, které se Marrákešská smlouva týká.
58. Parlament se nicméně domnívá, že je Unie v případě článku 4 této smlouvy nadána výlučnou pravomocí, neboť svou pravomoc v této oblasti již ostatně vykonala přijetím směrnice 2001/29. Skutečnost, že členské státy mají prostor pro uvážení při uplatňování výjimek a omezení stanovených touto směrnicí, podle něj neznamená existenci sdílené pravomoci, a to z toho důvodu, že je třeba činit rozdíl mezi výjimkami týkajícími se působnosti unijního aktu a výjimkami týkajícími se práv stanovených v takovém aktu.
59. Dopad článku 4 Marrákešské smlouvy na systém zavedený směrnicí 2001/29 je podle něj zjevný, neboť tato smlouva odstraňuje prostor pro uvážení, který v současné době náleží členským státům na základě čl. 5 odst. 3 písm. b) této směrnice.

Zaujetí stanoviska Soudního dvora

K článku 3 odst. 1 SFEU

60. Z hlediska předmětu a obsahu Marrákešské smlouvy je jasné, že se tato smlouva netýká prvních čtyř oblastí uvedených v čl. 3 odst. 1 SFEU. Naproti tomu je třeba zkoumat, zda se tato smlouva vcelku či zčásti váže ke společné obchodní politice vymezené v článku 207 SFEU, jež podle čl. 3 odst. 1 písm. e) SFEU spadá do výlučné pravomoci Unie.
61. Podle ustálené judikatury Soudního dvora nelze k závěru, že unijní akt musí být zařazen do kategorie aktů spadajících do společné obchodní politiky, dospět jen na základě pouhé okolnosti, že takový akt může mít určitý dopad na mezinárodní obchod. Unijní akt naproti tomu do této politiky spadá v případě, že se týká zvláště mezinárodního obchodu, a to v tom smyslu, že jeho účelem je především podpora, usnadnění nebo úprava tohoto obchodu a že má na něj přímé a bezprostřední účinky (rozsudek ze dne 18. července 2013, Daiichi Sankyo a Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, bod 51, a rozsudek ze dne 22. října 2013, Komise v. Rada, C-137/12, EU:C:2013:675, bod 57).
62. Pro určení, zda Marrákešská smlouva do této politiky spadá, je nutné zkoumat její účel a obsah.
63. Pokud jde nejprve o účel Marrákešské smlouvy, v samotném názvu této smlouvy se uvádí, že se týká usnadnění přístupu dotčených osob, tj. nevidomých, zrakově postižených osob a osob s jinými poruchami čtení, k publikovaným dílům.
64. Přání smluvních stran zajistit harmonizaci omezení a výjimek z autorského práva a usnadnit oběh kopií v přístupném formátu s cílem zlepšit přístup dotčených osob k publikovaným dílům a překonat tak překážky, jež tomuto přístupu v současnosti brání, je potvrzeno mimo jiné v bodech 7, 8 a 12 preambule této smlouvy.
65. Z bodů 1, 2 a 4 této preambule dále vyplývá, že zavedení zlepšeného právního rámce na mezinárodní úrovni upraveného v této smlouvě musí v konečném důsledku umožnit dodržování zásad nediskriminace, rovných příležitostí, přístupu a plného a účinného zapojení a začlenění zdravotně postižených osob do společnosti, které byly vyhlášeny v Úmluvě OSN, a to zejména úsilím o odstranění překážek bránících jejich celkovému rozvoji, jejich svobodě projevu a uplatňování jejich práva na vzdělání.

66. Je pravda, že se v bodech 4 a 7 preambule Marrákešské smlouvy hovoří o přeshraničním oběhu a výměně kopií v přístupném formátu.
67. Nicméně zaprvé se tyto body preambule nezmiňují o komerční povaze tohoto oběhu či této výměny a zadruhé o nich hovoří pouze jako o nástroji určeném ke zlepšení přístupu dotčených osob k těmto kopiím a k zamezení zdvojování snah, které smluvní strany v tomto směru vynakládají.
68. Dále sice z bodů 3, 9, 10 a 12 preambule této smlouvy vyplývá, že smluvní strany uznávají význam ochrany autorského práva obecně a mezinárodní systém autorských práv konkrétně, avšak formulace použité v této preambuli nenasvědčují tomu, že by účelem této smlouvy bylo posílení této ochrany nebo tohoto systému.
69. Kromě toho z ustanovení této smlouvy nevyplývá, že by sledovala i jiné cíle, než které jsou uvedeny v jejím názvu a její preambuli.
70. Proto je třeba mít za to, že hlavním účelem Marrákešské smlouvy je zlepšit situaci dotčených osob tím, že se různými prostředky, mimo jiné jednodušším oběhem kopií v přístupném formátu, usnadní přístup těchto osob k publikovaným dílům.
71. Co se dále týče obsahu této smlouvy, upřesňuje se v ní, že smluvní strany musí používat dva různé a navzájem komplementární nástroje k dosahování jejích cílů.
72. Zaprvé se v čl. 4 odst. 1 této smlouvy uvádí, že smluvní strany stanoví omezení nebo výjimku z práva na rozmnožování, rozšiřování a zpřístupnění veřejnosti s cílem usnadnit dotčeným osobám dostupnost kopií v přístupném formátu. V ostatních odstavcích tohoto článku je upřesněno, jakým způsobem mohou smluvní strany tuto povinnost provést ve svých vnitrostátních právních předpisech, přičemž je jim v tomto ohledu ponechán široký prostor pro uvážení.
73. Zadruhé články 5 a 6 Marrákešské smlouvy zavádějí určité povinnosti týkající se přeshraniční výměny kopií v přístupném formátu.
74. Konkrétně čl. 5 odst. 1 této smlouvy stanoví, že pokud byla kopie v přístupném formátu vyrobena podle ustanovení o výjimce nebo omezení nebo ze zákona, smluvní strany stanoví, že tuto kopii může schválený subjekt šířit nebo zpřístupnit dotčené osobě nebo schválenému subjektu jiné smluvní strany. V ostatních odstavcích tohoto článku je upřesněno, jakým způsobem mohou smluvní strany tuto povinnost provést ve svých vnitrostátních právních předpisech, přičemž je jim v tomto ohledu ponechán široký prostor pro uvážení.
75. V článku 6 této smlouvy se dále upřesňuje, že v míře, v které vnitrostátní právo smluvní strany dotčené osobě, fyzické osobě, která jedná jejím jménem, nebo schválenému subjektu dovoluje pořizovat kopie v přístupném formátu, jim toto právo rovněž musí dovolit dovoz takových kopií ve prospěch dotčených osob bez souhlasu nositele autorských práv.
76. Články 5 a 6 této smlouvy doplňuje její článek 9, který smluvním stranám ukládá povinnost spolupracovat v zájmu podpory přeshraniční výměny kopií v přístupném formátu.
77. Na základě těchto skutečností je třeba určit, zda Marrákešská smlouva spadá vcelku či zčásti do společné obchodní politiky.
78. V tomto ohledu je třeba zaprvé poukázat na to, že normy přijaté Uníí v oblasti duševního vlastnictví, které vykazují zvláštní spojitost s mezinárodním obchodem, zajisté mohou spadat pod pojem „obchodní aspekty duševního vlastnictví“ uvedený v čl. 207 odst. 1 SFEU, potažmo do oblasti této politiky (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 18. července 2013, Daiichi Sankyo a Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, bod 52).

79. Soudní dvůr v souladu s tím uvedl, že některá mezinárodní pravidla stanovící normy, které se mají uplatnit u každé z hlavních kategorií práv k duševnímu vlastnictví, vykazují zvláštní spojitost s mezinárodním obchodem, protože tato pravidla jsou součástí liberalizace mezinárodního obchodu vzhledem k tomu, že jsou nedílnou součástí systému WTO a mají za cíl usnadnit mezinárodní obchod zmenšením jeho deformace (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 18. července 2013, Daiichi Sankyo a Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, body 53 a 57 až 60).
80. Soudní dvůr kromě toho rozhodl, že pravidla zavádějící přiměřenou právní ochranu služeb s podmíněným přístupem vykazují zvláštní spojitost s mezinárodním obchodem, a spadají tedy do společné obchodní politiky. Soudní dvůr za tím účelem vycházel ze skutečnosti, že tato pravidla mají spíše za cíl podpořit mezinárodní obchod s těmito službami než zlepšit fungování vnitřního trhu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. října 2013, Komise v. Rada, C-137/12, EU:C:2013:675, body 64, 65 a 67).
81. Avšak podobné úvahy nelze na rozdíl od tvrzení Komise použít na pravidla Marrákešské smlouvy týkající se zavedení omezení nebo výjimky z práva na rozmnožování, rozšiřování a zpřístupnění veřejnosti.
82. Jak totiž vyplývá z bodů 63 až 70 tohoto posudku, účelem Marrákešské smlouvy je zlepšení situace dotčených osob tím, že se různými prostředky usnadní přístup těchto osob k publikovaným dílům, a nikoli podpora, usnadnění či úprava mezinárodního obchodu s kopiemi v přístupném formátu.
83. Pokud jde konkrétně o harmonizaci omezení a výjimek z práva na rozmnožování, rozšiřování a zpřístupnění veřejnosti, v bodě 12 preambule této smlouvy se zvlášť uvádí, že tato harmonizace je prováděna s cílem usnadnit dotčeným osobám přístup k dílům a jejich používání.
84. Mimoto článek 4 Marrákešské smlouvy nemůže zajistit sblížení vnitrostátních právních předpisů, jež by mohlo výrazně usnadnit mezinárodní obchod, neboť smluvní strany mají při provádění tohoto článku široký prostor pro uvážení a z článku 12 této smlouvy vyplývá, že jejím cílem ani důsledkem není zakázat smluvním stranám, aby ve svých vnitrostátních právních předpisech zaváděly ve prospěch dotčených osob jiné výjimky a omezení, než které jsou uvedeny v této smlouvě.
85. Dále nemůže obstát argument Komise, že z pravidel upravujících duševní vlastnictví nespádají pod pojem „obchodní aspekty duševního vlastnictví“ uvedený v článku 207 SFEU pouze pravidla týkající se nemajetkového práva, neboť tento argument by vedl k nepřiměřenému rozšíření rozsahu působnosti společné obchodní politiky, když by pod ni byla podřazena pravidla, jež nemají zvláštní spojitost s mezinárodním obchodem.
86. Za těchto podmínek se nelze domnívat, že by pravidla Marrákešské smlouvy, podle nichž má být zavedeno omezení či výjimka z práva na rozmnožování, rozšiřování a zpřístupnění veřejnosti, vykazovala zvláštní spojitost s mezinárodním obchodem s tím důsledkem, že by se týkala obchodních aspektů duševního vlastnictví uvedených v článku 207 SFEU.
87. Pokud jde zadruhé o pravidla Marrákešské smlouvy upravující vývoz a dovoz kopií v přístupném formátu, je třeba uvést, že se tato pravidla bez jakýchkoli pochybností týkají mezinárodního obchodu s takovými kopiemi.
88. Z judikatury Soudního dvora však vyplývá, že při posuzování, zda se taková pravidla vážou ke společné obchodní politice, je třeba zohlednit jejich cíl [v tomto smyslu viz posudek 2/00 (Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti) ze dne 6. prosince 2001, EU:C:2001:664, body 35 až 37, a rozsudek ze dne 8. září 2009, Komise v. Parlament a Rada, C-411/06, EU:C:2009:518, body 49 až 54, 71 a 72].

89. Z hlediska úvah uvedených v bodech 63 až 70 tohoto posudku a vzhledem k tomu, že nic nesevřdí o tom, že by články 5, 6 a 9 Marrákešské smlouvy sledovaly jiný cíl než tato smlouva jako celek, je přitom třeba se domnívat, že tyto články nemají specificky za cíl podporu, usnadnění či úpravu mezinárodního obchodu s kopiemi v přípustném formátu, nýbrž zlepšení situace dotčených osob usnadněním jejich přístupu ke kopiím v přístupném formátu pořízeným v jiných smluvních stranách.
90. Za těchto podmínek je patrné, že usnadnění přeshraniční výměny kopií v přístupném formátu je spíše prostředkem pro dosažení nekomerčního cíle této smlouvy než jejím cílem jako takovým.
91. Rovněž je třeba uvést, že výměna, kterou předvídá Marrákešská smlouva, nemůže být vzhledem ke svým charakteristickým rysům stavěna na roveň mezinárodnímu obchodu provozovanému pro obchodní účely [obdobně viz posudek 2/00 (Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti) ze dne 6. prosince 2001, EU:C:2001:664, bod 38, a rozsudek ze dne 8. září 2009, Komise v. Parlament a Rada, C-411/06, EU:C:2009:518, bod 69].
92. Povinnost dovolit vývoz kopií v přístupném formátu upravená v čl. 5 odst. 1 této smlouvy totiž zahrnuje jen vývoz uskutečňovaný schváleným subjektem. Článek 9 této smlouvy potvrzuje, že takto zavedený mechanismus nemá za cíl obecně podpořit, usnadnit či upravit veškerou výměnu kopií v přístupném formátu, nýbrž výměnu prováděnou mezi schválenými subjekty.
93. Z článku 2 písm. c) Marrákešské smlouvy přitom vyplývá, že tyto subjekty musí být schváleny nebo uznány příslušnou vládou, musí jednat na neziskovém základě a jejich služby smí být určeny pouze dotčeným osobám. Podle čl. 4 odst. 5 této smlouvy sice není vyloučeno, že vývoz upravený článkem 5 bude předmětem odměňování, avšak o takové odměně lze uvažovat pouze v mezích daných neziskovou povahou činností vývozce.
94. Stejně tak článek 6 této smlouvy ukládá smluvním stranám povinnost dovolit dovoz pouze potud, pokud je prováděn dotčenou osobou, která jedná přímo či nepřímo, nebo schváleným subjektem.
95. Z článku 5 odst. 1 a článku 6 Marrákešské smlouvy dále výslovně plyne, že se tato ustanovení vztahují pouze na vývoz a dovoz určený pro dotčené osoby, případně prostřednictvím schváleného subjektu. Článek 2 písm. c) a čl. 5 odst. 2 a 4 této smlouvy navíc zavádějí mechanismy, jež mají zaručit, že takto vyměněné kopie v přístupném formátu budou poskytovány jen dotčeným osobám.
96. Mimoto kopiemi v přístupném formátu, jejichž vývoz je upraven v čl. 5 odst. 1 této smlouvy, jsou pouze ty kopie, které byly vyrobeny podle ustanovení o omezení nebo výjimce nebo ze zákona. Článek 6 této smlouvy pouze stanoví, že dovoz takových kopií na území smluvní strany musí být dovozen, je-li na základě právních předpisů této smluvní strany umožněno zúčastněné osobě nebo subjektu pořizovat tyto kopie.
97. Je tedy patrné nejen to, že přeshraniční výměna podpořená Marrákešskou smlouvou vykročuje z obvyklého rámce mezinárodního obchodu, ale také to, že mezinárodní výměna kopií v přístupném formátu prováděná pro obchodní účely běžnými subjekty nebo jednoduše mimo rámec výjimek či omezení ve prospěch dotčených osob není do specifického režimu zavedeného touto smlouvou zahrnuta.
98. Články 1 a 11 této smlouvy mimoto upravují dodržování závazků z jiných mezinárodních smluv, což znamená, že smyslem tohoto režimu není odchytil se od mezinárodních pravidel upravujících mezinárodní obchod s literárními a uměleckými díly.
99. S ohledem na tyto různé atributy tedy musí být režim zavedený Marrákešskou smlouvou odlišen od režimů spadajících do společné obchodní politiky, jimiž se Soudní dvůr zabýval v posudku 1/78 (Mezinárodní dohoda o přírodním kaučuku) ze dne 4. října 1979 (EU:C:1979:224), v rozsudku ze dne 17. října 1995, Werner (C-70/94, EU:C:1995:328), rozsudku ze dne 10. ledna 2006, Komise v. Rada

(C-94/03, EU:C:2006:2), a rozsudku ze dne 12. prosince 2002, Komise v. Rada (C-281/01, EU:C:2002:761), které sice nesledovaly výlučně obchodní cíle, avšak spočívaly na přijetí opatření obchodní povahy.

100. Pouhá skutečnost, že režim zavedený Marrákešskou smlouvou může být případně použit na díla, která jsou nebo mohou být předmětem komerčního užívání, a může tedy případně nepřímo ovlivnit mezinárodní obchod s takovými díly, nemůže za těchto podmínek znamenat, že by spadal do společné obchodní politiky [obdobně viz posudek 2/00 (Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti) ze dne 6. prosince 2001, EU:C:2001:664, bod 40].
101. Proto je třeba mít za to, že uzavření Marrákešské smlouvy nespadá do společné obchodní politiky vymezené v článku 207 SFEU, a že tedy Unie nemá výlučnou pravomoc k uzavření této smlouvy na základě čl. 3 odst. 1 písm. e) SFEU.

K článku 3 odst. 2 SFEU

102. Podle čl. 3 odst. 2 SFEU je ve výlučné pravomoci Unie uzavření mezinárodní smlouvy, pokud je její uzavření stanoveno legislativním aktem Unie nebo je nezbytné k tomu, aby Unie mohla vykonávat svou vnitřní pravomoc, nebo pokud její uzavření může ovlivnit společná pravidla či změnit jejich působnost.
103. Uzavření Marrákešské smlouvy přitom není stanoveno žádným legislativním aktem Unie ani tato smlouva není nezbytná k tomu, aby Unie mohla vykonávat svou vnitřní pravomoc.
104. V projednávané věci je tedy relevantní pouze případ zmíněný v poslední části věty čl. 3 odst. 2 SFEU, který odpovídá situaci, kdy uzavření mezinárodní smlouvy „může ovlivnit společná pravidla či změnit jejich působnost“.
105. Z judikatury Soudního dvora v tomto ohledu vyplývá, že existuje riziko zásahu do společných pravidel Unie mezinárodními závazky, které na sebe berou členské státy, či riziko změny působnosti těchto pravidel, které může odůvodňovat výlučnou vnější pravomoc Unie, pokud tyto závazky spadají do působnosti uvedených pravidel [posudek 1/13 (Přistoupení třetích států k Haagské úmluvě) ze dne 14. října 2014, EU:C:2014:2303, bod 71, a rozsudek ze dne 26. listopadu 2014, Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, bod 29].
106. Konstatování takového rizika nevyžaduje naprostou shodu mezi oblastí, kterou pokrývají mezinárodní závazky, a oblastí unijní právní úpravy [posudek 1/13 (Přistoupení třetích států k Haagské úmluvě) ze dne 14. října 2014, EU:C:2014:2303, bod 72, a rozsudek ze dne 26. listopadu 2014, Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, bod 30].
107. Takové mezinárodní závazky konkrétně mohou ovlivnit pravidla Unie nebo změnit jejich působnost, pokud spadají do oblasti, kterou taková pravidla již velkou měrou pokrývají [v tomto smyslu viz posudek ze dne 1/13 (Přistoupení třetích států k Haagské úmluvě) ze dne 14. října 2014, EU:C:2014:2303, bod 73, a rozsudek ze dne 26. listopadu 2014, Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, bod 31].
108. Je však třeba připomenout, že jelikož Unii přísluší pouze pravomoci, které jí byly svěřeny, musí být existence pravomoci, která má nadto výlučnou povahu, založena na závěrech vycházejících z celkové a konkrétní analýzy vztahu mezi zamýšlenou mezinárodní dohodou a platným unijním právem. Tato analýza musí brát v úvahu oblasti, které jsou pokryty unijními pravidly, a oblasti, které jsou pokryty ustanoveními zamýšlené dohody, předvídatelné perspektivy jejich vývoje, jakož i povahu a obsah těchto pravidel a ustanovení, aby bylo možné ověřit, zda předmětná dohoda může zasáhnout do jednotného a soudržného používání unijních pravidel a do řádného fungování systému, který tato

pravidla zavedla [posudek 1/13 (Přistoupení třetích států k Haagské úmluvě) ze dne 14. října 2014, EU:C:2014:2303, bod 74, a rozsudek ze dne 26. listopadu 2014, Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, bod 33].

109. V tomto ohledu je třeba připomenout, že Marrákešská smlouva – jak vyplývá z bodů 71 až 76 tohoto posudku – stanoví, že k dosažení cílů této smlouvy jsou smluvní strany povinny zavést dva různé a navzájem komplementární nástroje, a to zaprvé omezení nebo výjimku z práva na rozmnožování, rozšiřování a zpřístupnění veřejnosti s cílem usnadnit dotčeným osobám dostupnost kopií v přístupném formátu a zadruhé režimy vývozu a dovozu na podporu některých typů přeshraniční výměny kopií v přístupném formátu.
110. Články 2 až 4 směrnice 2001/29 přitom dávají autorům výlučné právo udělit svolení nebo zakázat rozmnožování, sdělování veřejnosti a rozšiřování děl.
111. V článku 5 odst. 3 písm. b) této směrnice se mimoto upřesňuje, že členské státy mohou stanovit omezení nebo výjimku z práva na rozmnožování a na sdělování veřejnosti v případě „užití ve prospěch osob zdravotně postižených, přičemž toto využití se přímo týká uvedeného postižení a je nekomerční povahy, a to v rozsahu vyžadovaném dotčným postižením“. Z článku 5 odst. 4 této směrnice vyplývá, že členské státy mohou rovněž stanovit výjimku nebo omezení týkající se práva na rozšiřování v rozsahu opodstatněném účelem rozmnožování povoleného na základě čl. 5 odst. 3 písm. b) této směrnice.
112. Z toho plyne, že výjimku či omezení stanovené Marrákešskou smlouvou bude nutné uplatňovat v rámci oblasti harmonizované směrnicí 2001/29. Totéž platí pro režimy vývozu a dovozu stanovené touto smlouvou v rozsahu, v němž je jejich smyslem v konečném důsledku dovolit na území smluvní strany sdělování veřejnosti či rozšiřování kopií v přístupném formátu publikovaných v jiné smluvní straně bez opatření souhlasu nositelů práv.
113. V tomto ohledu sice některé z vlád, které Soudnímu dvoru předložily vyjádření, uvedly, že povinnosti stanovené Marrákešskou smlouvou bude možné uplatňovat v souladu se směrnicí 2001/29, avšak je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora na sebe nemohou členské státy vzít mimo rámec unijních orgánů mezinárodní závazky spadající do oblasti, kterou již společná pravidla Unie velkou měrou pokrývají, a to ani tehdy, když tyto závazky a tato pravidla nemohou být v rozporu [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 4. září 2014, Komise v. Rada, C-114/12, EU:C:2014:2151, body 70 a 71, a posudek 1/13 (Přistoupení třetích států k Haagské úmluvě) ze dne 14. října 2014, EU:C:2014:2303, bod 86].
114. Za těchto podmínek každopádně nemůže být rozhodující skutečnost – pakliže by se prokázala – že článek 11 Marrákešské smlouvy stanoví povinnost srovnatelnou s povinností vyplývající z čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29 nebo že podmínky stanovené v člancích 4 až 6 této smlouvy nejsou jako takové neslučitelné s podmínkami uvedenými v čl. 5 odst. 3 písm. b) a odst. 4 směrnice 2001/29.
115. Dále je třeba připustit – jak zdůraznily vlády, které Soudnímu dvoru předložily vyjádření – že z názvu směrnice 2001/29 a z bodu 7 jejího odůvodnění vyplývá, že unijní normotvůrce provedl jen částečnou harmonizaci autorského práva a práv s ním souvisejících, neboť cílem této směrnice není odstranit rozdíly mezi vnitrostátními právními předpisy, které na fungování vnitřního trhu nemají nepříznivý vliv, nebo takovým rozdílům zabránovat (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. března 2015, Copydan Båndkopi, C-463/12, EU:C:2015:144, bod 88, a rozsudek ze dne 26. března 2015, C More Entertainment, C-279/13, EU:C:2015:199, bod 29).
116. Pokud jde konkrétně o omezení a výjimky z těchto práv, v bodě 31 odůvodnění této směrnice se upřesňuje, že míra harmonizace by měla vycházet z jejich dopadu na hladké fungování vnitřního trhu. V souladu s tím například unijní normotvůrce neprovedl v čl. 5 odst. 3 písm. b) a odst. 4 této směrnice úplnou harmonizaci výjimek či omezení ve prospěch osob zdravotně postižených.

117. Avšak tato úvaha nemůže být sama o sobě rozhodující.
118. Z judikatury Soudního dvora sice vyplývá, že mezinárodní smlouva pokrývající oblast, jež byla předmětem úplné harmonizace, může ovlivnit společná pravidla či změnit jejich působnost [v tomto smyslu viz posudek 1/94 (Dohody připojené k Dohodě o WTO) ze dne 15. listopadu 1994, EU:C:1994:384, bod 96, a rozsudek ze dne 5. listopadu 2002, Komise v. Dánsko, C-467/98, EU:C:2002:625, bod 84], nicméně se jedná pouze o jeden z případů, v nichž je podmínka uvedená v poslední části věty čl. 3 odst. 2 SFEU splněna [v tomto smyslu viz posudek 1/03 (Nová Luganská úmluva) ze dne 7. února 2006, EU:C:2006:81, bod 121].
119. Stejně tak platí, že členské státy sice mají prostor pro uvážení k využití možnosti stanovit výjimku či omezení ve prospěch osob zdravotně postižených, avšak je třeba zdůraznit, že tento prostor pro uvážení vychází z rozhodnutí unijního normotvůrce udělit členským státům tuto možnost v mezích harmonizovaného právního rámce zavedeného směrnicí 2001/29 zajišťujícího vysokou a homogenní ochranu práv na rozmnožování, sdělování veřejnosti a rozšiřování (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 26. dubna 2012, DR a TV2 Danmark, C-510/10, EU:C:2012:244, bod 32, a rozsudek ze dne 4. září 2014, Komise v. Rada, C-114/12, EU:C:2014:2151, bod 79).
120. Článek 5 odst. 3 písm. b) a odst. 4 této směrnice nekoresponduje se situací, která by byla srovnatelná se situací uvedenou v bodech 18 a 21 posudku 2/91 (Úmluva MOP č. 170) ze dne 19. března 1993 (EU:C:1993:106), v níž Soudní dvůr neuznal výlučnou pravomoc Unie z důvodu, že jak ustanovení unijního práva, tak ustanovení předmětné mezinárodní úmluvy měla charakter minimálních předpisů.
121. Tato ustanovení směrnice 2001/29 totiž nestanoví minimální úroveň ochrany autorského práva a práv s ním souvisejících v tom smyslu, že by nezasahovala do pravomoci členských států stanovit vyšší ochranu těchto práv, nýbrž naopak zavádějí odchylku od práv harmonizovaných unijním normotvůrcem, protože členským státům dovolují stanovit za určitých podmínek omezení nebo výjimku z těchto práv. Členský stát, který by této možnosti poskytované unijním právem využil, tedy bude v konečném důsledku zaručovat nižší ochranu těchto práv, než jaká běžně vyplývá z harmonizované úrovně ochrany zavedené v člancích 2 až 4 této směrnice.
122. V této souvislosti je třeba dodat, že prostor pro uvážení, který náleží členským státům, musí být využíván v mezích stanovených unijním právem (obdobně viz rozsudek ze dne 1. prosince 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, bod 104), což znamená, že členské státy nemohou volně a nekoordinovaně stanovit veškeré parametry výjimky či omezení ve prospěch osob zdravotně postižených (obdobně viz rozsudek ze dne 26. dubna 2012, DR a TV2 Danmark, C-510/10, EU:C:2012:244, bod 36).
123. Členské státy zejména mohou ve svých právních předpisech stanovit výjimku nebo omezení ve prospěch osob zdravotně postižených, pouze pokud splní všechny podmínky stanovené v čl. 5 odst. 3 písm. b) směrnice 2001/29, tj. že tato výjimka nebo toto omezení zahrnuje pouze užití ve prospěch osob zdravotně postižených, přičemž toto využití se přímo týká uvedeného postižení a je nekomerční povahy, a to v rozsahu vyžadovaném tímto postižením (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 27. února 2014, OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, bod 39), kteréžto podmínky ostatně nejsou v člancích 4 až 6 Marrákešské smlouvy uvedeny.
124. Prostor pro uvážení, který členským státům náleží při uplatňování výjimky či omezení ve prospěch osob zdravotně postižených, mimoto nesmí být využíván způsobem, jenž by ohrozil cíle této směrnice, kterými jsou – jak vyplývá z bodů 1 a 9 jejího odůvodnění – zavedení vysoké úrovně ochrany ve prospěch autorů a hladké fungování vnitřního trhu (obdobně viz rozsudek ze dne 1. prosince 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, bod 107, a rozsudek ze dne 10. dubna 2014, ACI Adam a další, C-435/12, EU:C:2014:254, bod 34).

125. Tento prostor pro uvážení je také omezen ustanovením čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29, který zavedení výjimky či omezení stanoveného v čl. 5 odst. 3 písm. b) této směrnice podmiňuje splněním tří podmínek, a sice že tato výjimka nebo omezení bude použitelná pouze ve zvláštních případech, že nesmí být v rozporu s běžným způsobem užití díla a způsobovat neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům nositele autorského práva (obdobně viz rozsudek ze dne 16. července 2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, bod 58, a rozsudek ze dne 1. prosince 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, bod 110).
126. S ohledem na všechny tyto skutečnosti je patrné, že členské státy sice mají možnost zavést ve prospěch osob zdravotně postižených omezení či výjimku z harmonizovaných pravidel obsažených v článcích 2 až 4 směrnice 2001/29, avšak jedná se o možnost poskytnutou unijním normotvůrcem, která je výrazně ohraničena požadavky unijního práva uvedenými v bodech 123 až 125 tohoto posudku.
127. V této souvislosti je rovněž třeba zdůraznit, že tam, kde čl. 5 odst. 3 písm. b) směrnice 2001/29 stanoví pouze možnost členských států zavést výjimku či omezení ve prospěch dotčených osob, stanoví článek 4 Marrákešské smlouvy povinnost zavést takovou výjimku či omezení.
128. Uzavření této smlouvy by tedy vedlo k tomu, že se různé meze a požadavky stanovené unijním právem – uvedené v bodech 123 až 125 tohoto posudku – vztáhnou na všechny členské státy, které by byly napříště povinny stanovit takovou výjimku či takové omezení na základě článku 4 této smlouvy.
129. Z toho plyne, že všechny povinnosti stanovené Marrákešskou smlouvou spadají do oblasti, kterou již velkou měrou pokrývají společná pravidla Unie, a uzavření této smlouvy může tato pravidla ovlivnit či změnit jejich působnost.
130. Z předchozích úvah vyplývá, že uzavření Marrákešské smlouvy spadá do výlučné pravomoci Unie.

V důsledku toho Soudní dvůr (velký senát) vydává následující posudek:

Uzavření Marrákešské smlouvy o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým osobám či osobám s jinými poruchami čtení spadá do výlučné pravomoci Evropské unie.

Lenaerts

Tizzano

Ilešič

Bay Larsen

von Danwitz

Prechal

Bonichot

Arabadžev

Toader

Safjan

Šváby

Jarašiūnas

Fernlund

Vajda

Rodin

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 14. února 2017.

Vedoucí soudní kanceláře

A. Calot Escobar

Předseda

K. Lenaerts